

Список використаних джерел:

1. Бондар Н. О. Соціальне страхування в Україні: труднощі існування в трансформаційній економіці / Н. О. Бондар, Ю. Ю. Діденко // Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – № 1. – С. 12–15.
2. Кропельницька С. О. Соціальне страхування: навчальний посібник / С. О. Кропельницька, Т. В. Солоджук. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 336 с.
3. Соціальне страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/18520902/strahova_sprava/sotsialne_strahuvannya
4. Зеленко Н. А. Соціальне страхування в системі соціального захисту населення України // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 249-255.
5. Бігдаш В. С. Стан та напрямки розвитку соціального страхування в Україні // Наук. зап. – Острог, 2005. – Вип. 7, ч. 2. – С. 8–15.
6. Лібанова Е. М. Національна система загальнообов'язкового державного соціального страхування: сучасні проблеми та стратегія розвитку: монографія / Е. М. Лібанова, В. М. Новіков, О. В. Макарова [та ін.]; Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України. – К., 2006. – 178 с.
7. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні: монографія / О. В. Макарова; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2015. – 244 с.
8. Скуратівський В. А. Основи соціальної політики: навч. посібник / В. А. Скуратівський, О. М. Палій; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К., 2010. – 200 с.
9. Коваль О. П. Модернізація системи соціального страхування в Україні: аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – К., 2014. – 38 с.

Лобза А.В.

доктор філософії галузі економіки, доцент;

Тимошенко О.В.

студент,

Університет митної справи та фінансів

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ТА БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ

Охорона праці з точки зору системи управління організацією вивчає теоретичні та практичні питання безпеки праці, запобігання професійним захворюванням, виробничому травматизму, пожежам, вибухам та аваріям в організації. Вона потребує фахівців необхідного рівня знань та умінь з правових й організаційних питань охорони та гігієни праці, виробничої санітарії, техніки безпеки. Головним принципом управління на сучасному підприємстві повинна бути пріоритетність охорони здоров'я та життя працівників відносно результатів виробничої діяльності.

На думку науковця Яцкіна В.І. трудові відносини [1], що включають відносини з приводу умов та охорони праці, посідають особливе місце в системі соціально-економічних зв'язків. Це пов'язано з тим, що трудові

відносини значною мірою впливають на інші види суспільних зв'язків: майново-правові, сімейні, культурні, політичні тощо.

Виразниками інтересів суб'єктів у галузі охорони праці є професійні спілки та інші організації найманих працівників, підприємницькі структури, законодавчі та виконавчі органи державної влади на різних рівнях: національному, регіональному, місцевому. Створення безпечних умов праці – одне з найголовніших завдань суспільства і важлива складова організації праці.

Основними завданнями організації є підвищення рівня продуктивності праці, що обумовлено здатністю працівників фізично, фізіологічно та психофізіологічно виконувати поставлені задачі і це пов'язано в першу чергу з охороною праці, створенням належних умов для виконання персоналом виробничих функцій.

Як зазначають фахівці Агій Я.Ю та Лях І.М., для об'єктивної оцінки умов праці на виробництві проводиться атестація робочих місць [2] згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 01.09.1992 р. № 442 [3].

Метою атестації є врегулювання трудових відносин між роботодавцем і працівниками у спектрі реалізації прав на безпечні умови праці. Результати атестації використовуються для поліпшення умов праці, надання пільг і компенсацій, передбачених законодавством. Для проведення атестації робочих місць та встановлення необхідних оздоровчих заходів використовується «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу», затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 р. № 528 [4].

Показники професійної захворюваності робітників визначають умови праці, тому контроль та аналіз показників захворюваності відіграє важливу роль у поліпшенні умов праці.

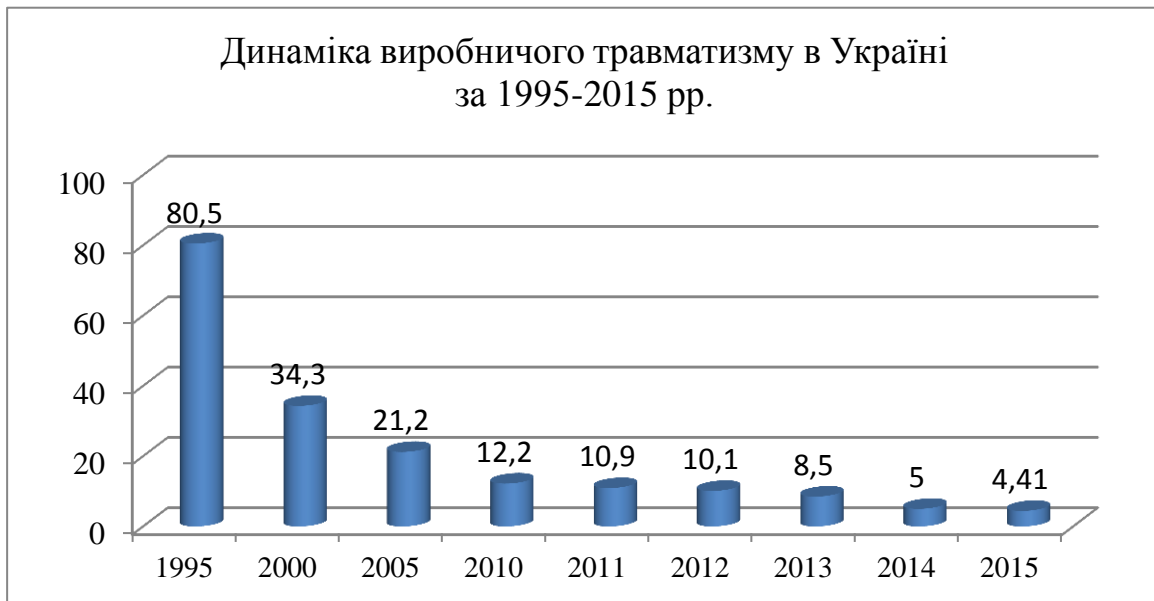
Саме несприятливі умови праці є причиною високого рівня виробничого травматизму і професійних захворювань. За даними Державної служби статистики України, в останні роки спостерігається динаміка зниження травматизму на виробництві, кількість нещасних випадків за 2015 рік становила 4,41 тис. осіб, в тому числі з літальними наслідками – 0,3 тис. осіб [5].

Від травматизму, не пов'язаного з виробництвом, у 2015 році потерпіло 1,4 тис. осіб, з них загинуло – 0,5 тис. осіб; кількість днів непрацездатності становила 22 тис. , а у розрахунку на одного потерпілого – 15,8.

У 2015 році відмічено 4254 нещасні випадки на виробництві, що на 11,5% (551 випадок) менше у порівнянні з 2014 роком. Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві – 4444 особи (у т.ч. 1162 жінки), що на 529 осіб (10,6%) менше, ніж у 2014 році. У стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння перебувала 81 особа. На виробництві загинуло 325 осіб, у тому числі 29 жінок (у 2014 році – відповідно 384 і 43 особи).

Тривалість тимчасової непрацездатності внаслідок травматизму на виробництві – 212 тис. днів, або 47,7 дня на одного потерпілого (у 2014 році – відповідно 201 день, або 40,4 дня). Можемо відмітити, що небезпечні умови

праці, виробничий травматизм і професійні захворювання суттєво погіршують демографічну ситуацію в країні.

Рис. 1. Динаміка зниження потерпілих від нещасних випадків*, які призвели до втрати працездатності на один робочий день чи більше, та від нещасних випадків з літальним наслідком за 1995-2015 роки

Розроблено автором за даними [5, с. 149]

* Травматизм на виробництві упродовж 2015р. вказано без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції [5]

Проаналізувавши причини захворюваності в Україні, встановлено, що до 40% професійних захворювань пов'язані з неприйнятними умовами праці. У зв'язку із шкідливими і особливо шкідливими умовами праці кожний рік виходять на пенсію 37,6% громадян. Досліджено різними науковцями та зауважено, що найкращим засобом захисту працівників від шкідливих і небезпечних виробничих чинників повинно стати своєчасне забезпечення їх засобами індивідуального захисту.

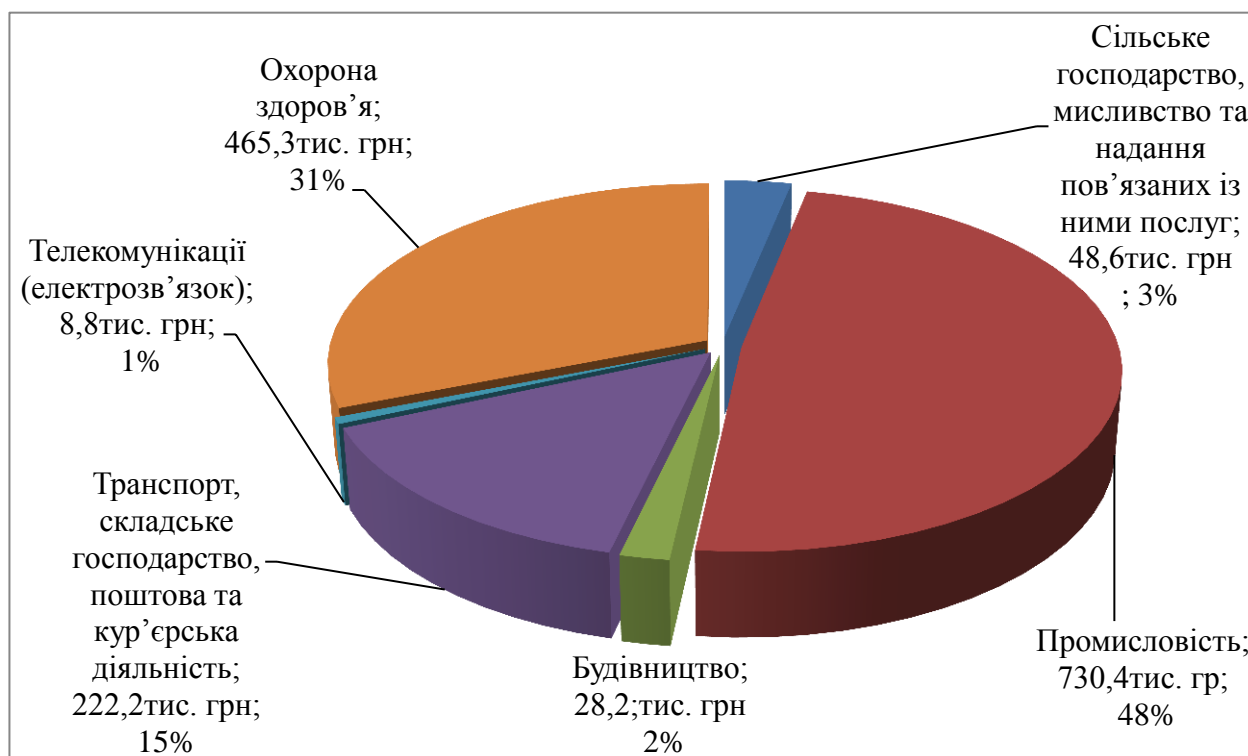
В Україні за 2015 рік виплачені пільги та компенсації за роботу в шкідливих умовах праці становили 1503,8 тис. грн. Структура пільг та компенсацій працівникам за роботу зі шкідливими умовами за 2015 рік наведена на рисунку 2.

Як видно з рисунку, найбільше фінансування пільг та компенсацій припадає на промисловість – 48%, друге місце посідають витрати на працюючих в охороні здоров'я – 31%, найменш шкідливими є умови праці в будівництві – 1% та телемунікаціях – 2%.

Отже, сміливо можна відмітити, що для економіки України характерна проблема дієвого механізму соціального захисту працівників і охорони праці.

Потрібне формування нового сучасного безпечного та здорового виробничого середовища, механізм дій направлений на мінімізацію ризиків виробничого травматизму, професійних захворювань та аварій на виробництві, який сприятиме сталому економічному розвитку та соціальній

спрямованості, збереженню і розвитку трудового потенціалу України, що забезпечить скорочення соціальних і економічних втрат та призведе до зростання національної економіки.

Рис. 2. Структура пільг та компенсацій працівникам за роботу зі шкідливими умовами праці за економічними видами діяльності за 2015 рік

Розроблено автором за даними [5, с. 68]

Список використаних джерел:

1. Яцкін В.І. Розвиток соціально-трудових відносин від планової економіки до наших днів, Теорія та практика в державному управлінні // випуск 2-45 від 05.05.14 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/1/Desktop/Трду_2014_2_31.pdf
2. Агій Я.Ю. Охорона праці в галузі. Навчально-наочний посібник // Агій Я.Ю., Лях І.М. – Ужгород 2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4478>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 01.09.1992 р. № 442.
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» затверджений від 27.12.2001 р. № 528-19 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prombez.net.ua>
5. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України за 2015 рік // Державна служба статистики України, Київ, 2016. – Стр. 149, стр. 68.